

3. Проект Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запровадження адміністративної відповідальності за порушення комендантської години в умовах дії воєнного стану № 7553 від 12.07.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39987>

4. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 25-26. ст.131 URL:<https://v.gd/U5MqSd>

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984. додаток до № 51. ст.1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

6. Публікації / Судова практика URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/243654-что-budet-esli-narushit-komendantskiy-chas-sudebnaia-praktika-stolichnkh-sudov>

***Базір Вікторія Богданівна,**
здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти за спеціальністю (081) Право
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Христюк Оксана Сергіївна,
викладач кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ*

РОЛЬ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ЮРИСТА

За аналітичними даними переважна більшість українців має вищу освіту. І це не дивно, адже український народ завжди був освіченою нацією. Наші вищі навчальні заклади були відомі в усьому світі, їх систему освіти брали собі за взірець й інші іноземні держави. Пізніше розвиток освіти в Україні набув великих обертів, що зумовило виокремлення різних напрямків освіти. Одним з таких є саме юридична освіта. У квітні 2021 року Forbes визначив 100 найкращих факультетів України – по 10 у кожному з 10 основних напрямів освіти, зокрема й у сфері права. Він оцінював не лише якість, але й процес навчання, зокрема серед критеріїв можна було побачити якість матеріально-технічної бази, технічний стан навчальних корпусів та гуртожитків для проживання. У ньому перше місце віддали Інституту Права КНУ ім. Тараса Шевченка, до трійки лідерів також увійшли факультет правничих наук Києво-Могилянської академії та юридичний факультет ЛНУ ім. Івана Франка. Асоціація правників України презентувала свій рейтинг. Під час визначення рейтингу враховували також результати тестування випускників за освітньою програмою «бакалавр» за спеціальністю «Право» із загальної навчальної правничої компетенції та з іноземної мови, а ще привабливість програм навчання бакалаврів та магістрів.

Загалом в Україні діє 200 закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку майбутніх фахівців з права. В цьому рейтингу всього було 59 правничих закладів [1].

Проблеми формування правової культури знаходили свого розгляду в наукових розробках таких вчених, як: С. Гусарєв, О. Дьоміна, О. Зайчук, Р. Ієрінг, М. Козюбра, О. Козлова, С. Максимов, Д. Мейєр, Ю. Оборотов, А. Павленко, О. Скакун, О. Тихомиров, Ю. Тодика та ін.

Довкола ефективності системи навчання майбутніх фахівців-юристів триває багато дискусій. Проте постає велике питання того, як саме впливає освіта на формування правової культури юриста.

Метою даної роботи є дослідження ролі юридичної освіти в формуванні правової культури юриста.

Юридична освіта – це частина спеціалізованої освіти, яка полягає у підготовці майбутніх спеціалістів для їх подальшої роботи у судах, адвокатурі та в інших сферах юриспруденції. Розвиток вищої юридичної освіти на теренах України розпочався в 19 ст. – з виникненням юридичних факультетів у Харкові, Києві, Одесі, Чернівцях, за винятком хіба що найдавнішого Львівського університету [2, с. 48-51]. Сама юридична освіта є багатогранним явищем, зважаючи на те, за яким саме профілем юридичної діяльності готуються майбутні фахівці і складається їх індивідуальна навчальна програма. Окрім загальних знань у даній галузі передбачається надання студентам, курсантам, слухачам відповідних спеціальних знань з урахуванням специфіки їхньої майбутньої роботи. Так, наприклад, майбутнім суддям, прокурорам, адвокатам необхідно детальніше приділяти увагу цивільному, кримінальному, трудовому, адміністративному праву. Слідчим та експертам-криміналістам важливо надавати перевагу кримінальному та кримінально-процесуальному праву. Нотаріусам важливе знання цивільного права. Звичайно, цими галузями права не повинні обмежуватися знання юриста. Адже висококваліфікований правник повинен орієнтуватися у всьому комплексі правових знань, постійно слідкувати за змінами в чинному законодавстві, саме це і впливає на формування правової культури юриста [3].

Правова культура юриста – це сукупність та єдність його професійних знань про право, особистого ставлення до правової науки та практичних дій з урахуванням правових вимог.

Зміст правової культури складають: високі моральні якості; мотиви вибору власної професії; професійна бездоганність; висока нормативна культура; професійно-правова майстерність; ціннісно-правові орієнтації у сфері права; службова дисциплінованість; добросовісність та чесність; соціально-політична та громадянська відповідальність за забезпечення прав людини; ґрунтовні знання у різних галузях суспільного життя; широкий кругозір [4, с. 90].

Правова культура займає визначальне місце у формуванні ідей та цінностей особистості, які є підґрунтям формування її внутрішніх переконань і складовою частиною правової свідомості.

Виділяють побутову, теоретичну та професійну культуру юриста. Саме побутова, або її ще називають масовою, правова культура юриста і формується в

результаті власного життєвого досвіду та емпіричних знань про чинне право. Саме на формування такого виду правової культури і впливає юридична освіта, зокрема навчання чи самоосвіта майбутнього юриста, а також участь студента, слухача, курсанта в наукових конференціях, в роботі наукових гуртків, під час написання курсових та дипломних робіт, безпосередньо при проходженні практики та стажування. Головна роль у формуванні правової культури майбутніх юристів покладається на наукових працівників, викладачів закладів юридичної освіти [4, с. 91–92].

О. Козлова та А. Павленко вважають, що права культура майбутніх юристів є складовою частиною загальної культури та характеризується наявністю глибоких правових знань, усвідомленням, чіткою й беззаперечною переконаністю в соціальній цінності права та в поведінці, яка відповідає правовим нормам. Права культура майбутніх юристів тісно пов'язана з загальною культурою народу, ґрунтується на її засадах і відображає рівень її розвитку; формується у правовій системі держави та втілюється в її структурних елементах; забезпечує рівень правового прогресу суспільства й держави, досконалість і надійність національної правової системи; виступає запорукою законності й правопорядку, попереджує та запобігає розвиток правового нігілізму [5, с. 132].

Отже, в сучасних умовах важливо підвищувати вимоги до правової культури тих осіб, які планують займатися юридичною діяльністю професійно, а саме суддів, прокурорів, адвокатів та нотаріусів. Однак необхідно враховувати, що кожна юридична професія має свої специфічні риси, які впливають на формування професійної правової культури різних її представників. Проте саме юридична освіта впливає на формування правової культури. Її метою є забезпечення тих юридичних знань, які необхідні для юриста-практика, включаючи його розуміння прав людини, моральних і правових обов'язків, безпосереднє розуміння права в цілому та сутності механізму правового регулювання. Ті знання, уміння, навички, що отримує майбутній представник закону, повинні відповідати сучасному рівню юридичної науки. Правник повинен постійно підвищувати особисту професійну культуру, опановувати досягнення практичної та теоретичної юриспруденції [4].

Ми приєднуємось до позиції О. Кривов'яз, яка вважає, що основним призначенням правової культури в сучасних умовах розвитку правової держави та громадянського суспільства є сформуванню активну модель особистості, якій не байдужі суспільні процеси, що відбуваються довкола неї, і яка є активним членом суспільства [6; с. 31].

В Національній академії внутрішніх справ професійна підготовка здобувачів ступенів вищої освіти, майбутніх правоохоронців за спеціальністю «Право» та «Правоохоронна діяльність» звертається велика увага формуванню правової культури. Розроблені робочі та навчальні програми, що включають зокрема, блоки дисциплін цивільного, кримінального, адміністративного, трудового, екологічного права, а також філософії права, юридичної логіки, юридичної психології. Ці дисципліни дозволяють не лише здобути ґрунтовні знання в галузі юриспруденції та стати кваліфікованим у своїй професії, а й

формують світогляд, принципи, морально-психологічні якості особистості фахівця-юриста.

З метою підвищення престижу юридичних професій та їх ролі і значення у формуванні правової культури громадян та юристів зокрема, на наш погляд, необхідно:

1. популяризувати юридичні професії в Україні;
2. сприяти підвищенню довіри населення до юристів та їх діяльності;
3. розробити та впроваджувати в практику просвітницькі програми юридичного профілю;
4. забезпечити активне функціонування юридичних клінік в профільних навчальних закладах.

Висновки. Юридична освіта відіграє велику роль у формуванні правової культури юриста. Саме тому, на нашу думку, в ЗВО юридичного профілю необхідно розробити комплекс заходів, які мають на меті розвивати професійно-важливі якості фахівців, правову поведінку та правову свідомість майбутніх юристів.

Список використаних джерел

1. В Україні визначено кращі юридичні університети. Хто в лідерах? URL: <https://forbes.ua/news/v-ukraini-vpershe-viznachenno-krashchi-yuridichni-universiteti-khto-v-liderakh-08092021-2379>
2. Іванцова А. В. Юридична освіта в Україні та передумови доступу до юридичної освіти у країнах світу. *Sandomierz. Republic of Poland* /збірник тез повідомлень: Poland, 2018. С. 48–51.
3. Вища юридична освіта в Україні. Проблема розвитку та вдосконалення. URL: <https://bookster.com.ua/vyshcha-iurydychna-osvita-v-ukraini-problema-rozvytku-ta-vdoskonalennia/>
4. Курс лекцій з юридичної деонтології: навч. посіб. / за заг. ред. І. А. Логвиненка, І. Л. Невзорова. Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2022. 184 с.
5. Козлова О. Г., Павленко А. І. Правова культура майбутніх юристів як педагогічна проблема. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015, № 8 (52). С. 125–134.
6. Кривов'яз О. В. Правова культура юриста в сучасних умовах розвитку суспільства. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК». Вип. 24. Київ, 2016. С. 30–34.